

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Selfossi, 22. maí 2024
UST202404-175/K.B.B.
10.05.00

Efni: Umsögn - Matskyldufyrirspurn - Líforkuver á Dysnesi

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 14. apríl sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdarlýsing

Líforkuver ehf. fyrirhugar uppbyggingu á líforkuveri á Dysnesi í Hörgársveit við vesturströnd Eyjafjarðar. Framkvæmdin felur í sér uppbyggingu á vinnslu dýraleifa í áhættuflokki 1 og 2. Gert er ráð fyrir að líforkuverið muni taka við 3.000 - 4.000 tonnum af dýraleifum árlega, en vinnslan mun þó geta annað allt að 10.000 tonnum til að taka við álagstoppum. Afurðir eru kjötmjöl og fita sem verður nýtt til orkuframleiðslu.

Heildarorkuþörf er metin á um 440 MWh á ári. Vatnsnotkun er um 4.500 m³ á ári og er þá tekið tillit til þess að vatn verði endurnýtt í ferlum eins og kostur er.

Miðað við núverandi hugmyndir að staðsetningu verður líforkuverið á skipulögðu athafnasvæði. Gert er ráð fyrir að byggingar og athafnasvæði verði um 6.000 m² og lóðin er alls 6.700 m². Forhönnun gerir ráð fyrir húsnæði sem nær allt að 1.100 m² að stærð með allt að 5.000 m² malbikuðu athafnasvæði utanhúss.

Tilgangur framkvæmdarinnar er að koma á fót innviðum sem nauðsynlegir eru til vinnslu á dýraleifum í áhættuflokki 1 og 2. Tryggja að kröfur sem Ísland hefur gengist undir með EES samningnum verði uppfylltar og að vinnsla dýraleifa verði í samræmi við lög og reglur.

Helstu umhverfisáhrif framkvæmdarinnar bæði á framkvæmda- og rekstrartíma eru taldar vera loftgæði, vatn, loftslag og heilsa og öryggi.

Loftgæði

Samkvæmt matsfyrirspurninni eru helstu áhrif á loftgæði lyktarefni sem fylgja vinnslu á dýraleifum, t.d. ammoníakssambönd.

Framkvæmdasvæðið er í 14 km fjarlægð frá Akureyri en í 3 km fjarlægð frá Hjalteyri. Í 2 km rás frá framkvæmdasvæðinu eru níu bæir en sá næsti stendur í um 500 m fjarlægð frá framkvæmdasvæðinu.

Í matsfyrirspurninni kemur fram að mögulega megi vænta lyktarmengunar við vinnslu dýraleifa. Útblástur frá vinnslunni verður leiddur í gegnum hreinsibúnað (bio filter), svo að mestu verður komið í veg fyrir lyktarmengun.

Samkvæmt vægiseinkunnum umhverfisþátta er áhrifin á loftgæði metin óveruleg. Framkvæmdin muni lítið breyta loftgæðum og lykt á svæðinu og möguleg áhrif verða staðbundin.

Ríkjandi vindátt á svæðinu er aðallega inn og út fjörðinn, það er til norðurs og suðurs¹. Má því ætla að 5 bæir á svæðinu geti fyrst og fremst orðið fyrir áhrifum lyktarmengunar á svæðinu. Það eru bæirnir Gilsbakki, Litli hvammur, Bakkagerði, Syðri bakki og Búland.

Umhverfisstofnun telur óljóst vera hve mikil lyktarmengun muni fylgja vinnslunni. Ekki komi fram nein mælanleg gögn í matskyldufyrirspurn um styrk loftmengunar frá vinnslunni né að hve miklu leyti hreinsibúnaður mun ná að koma í veg fyrir lyktarmengun. Lykt telst til mengunar sbr. skilgreining 6. mgr. 3. gr. laga um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 á mengun: „Mengun tekur einnig til ólyktar, hávaða, titrings, geislunar og varmaflæðis og ýmissa óæskilegra eðlisfræðilegra þátta“. Ekki er að finna skýra mælikvarða fyrir mörk lyktarmengunar í lögum eins og marga aðra þætti loftmengunar.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að fylgt verði eftir þeim fyrirátunum sem fram koma í matsfyrirspurn um að útblástur frá vinnslunni verði leiddur í gegnum hreinsibúnað sem taki mið að nýjustu BAT kröfum sem tryggja eigi að lyktarmengun verði óveruleg.

Áhrif á vatn

Dysnes tilheyrir grunnvatnshlotinu Eyjafjörður nr. 102-277-G. Í vatnavefsjá er ekkert skráð álag á vatnshlotið en vakin er athygli á að ástand þess hefur ekki verið metið þ.e. magnstaða og efnafræðilegt ástand. Dysnes liggur einnig við strandsjavarhlotið Eyjafjörður nr.102-1365-C. Skráð er staðbundið álag frá fráveitu og laxeldi á strandsjavarhlotið en vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand vatnshlotsins hefur ekki verið metið (sjá vatnavefsjá²).

Öll grunnvatnshlot eiga að vera í góðu efnafræðilegu ástandi og hafa góða magnstöðu, strandsjavarhlot eiga að vera í að minnsta kosti góðu líffræðilegu ástandi og góðu efnafræðilegu ástandi og það eru hin eiginlegu umhverfismarkmið þeirra.

Í matskyldufyrirspurn er gert ráð fyrir að vatnsnotkun verði um 4.500 m³ /ár, að teknu tilliti til þess að vatn verður að hluta endurnýtt í ferlunum, meta þarf áhrif vatnstöku á magnstöðu grunnvatnshlotsins ásamt samlegðaráhrifum við aðra starfsemi sem fyrirhuguð er á svæðinu.

Í kafla 5.5 um leyfi sem framkvæmdin er háð bendir Umhverfisstofnun á að vatnstaka er leyfis skyld skv. lögum um rannsóknir og nýtingu auðlinda í jörðu nr. 57/1998.

Í matskyldufyrirspurn kemur fram að frárennsli frá vinnslunni verði fyrst og fremst þéttivatn frá þrýstisæfingu. Vatnið sé þéttur eimur og inniheldur meðal annars köfnunarefnissambönd. Auk þess komi vatn frá hreinsun vélbúnaðar og athafnasvæða sem og frá starfmannaaðstöðu.

Fram kemur að í deiliskipulagi sé þegar búið að taka frá lóð fyrir skolphreinsistöð sem mun taka við frárennsli frá fyrirtækjum á svæðinu. Umhverfisstofnun vekur athygli á að mikilvægt er að fyrirtæki hreinsi frárennsli sitt vel og tryggi þar með að hreinsun í hreinsistöð verði ekki fyrir truflunum auk þess að uppfylla skal ákvæði í I viðauka, C-hluta í reglugerð 798/1999

¹ <https://vindatlas.vedur.is/>

² Veðurstofa Íslands, [Vatnavefsjá](#)

um fráveitur og skólp. Þess má geta að í lögum nr. 9/2009 (14. gr.) getur sveitarfélag innheimt gjald vegna losunar miðað við innrennsli auk þess að innheimta sérstakt aukagjald ef frárennsli er mikið mengað.

Í matsskyldufyrirspurninni er gert ráð fyrir að leggja tvöfalt fráveitukerfi þannig að regnvatn fari í sérstaka lagn út í sjó. Þess þarf þó að gæta að menguðu ofanvatni verði ekki veitt óhreinsuðu út í sjó.

Umhverfisstofnun vekur athygli á að það skortir mat á áhrifum á vatn þ.e. mati á því hvort að starfsemin/ framkvæmdin hafi neikvæð áhrif á þá gæðapætti sem skilgreindir hafa verið fyrir grunnvatn og strandsjó. Gæðapætti fyrir grunnvatn má finna í töflu 2.3.2 í III. viðauka reglugerðar nr. 535/2011 og reglugerð nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns. Gæðapætti í strandsjó má finna á vatn.is t.d. undir vöktun.³

Náttúruminjar

Engar náttúruminjar eða verndarsvæði eru á sjálfu framkvæmdarsvæðinu en Hörgárósar eru skilgreindar sem aðrar náttúruminjar á náttúruminjaskrá, svæði 506, og eru þeir í um 1,5 km suður af svæðinu. Hörgárósar nr. 506 er lýst sem ósasvæði Hörgár ásamt Gáseyri. Á svæðinu eru tjarnir, flæðimýrar og strandgróður og mikið fuglalíf.

Í nálægð við svæðið eru tvö friðlýst náttúruvætti í Eyjafirði, annars vegar Hverastryta á botni Eyjafjarðar, norður af Arnarnesnöfum (Arnarnesstrýtur), friðlýst sem náttúruvætti með augl. í Stj.tíð.B. nr. 510/2007 og hinsvegar Hverastrytur á botni Eyjafjarðar, friðlýst sem náttúruvætti með augl. í Stj.tíð.B. nr. 249/2001. Sunnar í firðinum eru Krossnessborgir sem er friðlýst svæði.

Skortir frekari upplýsingar um möguleg áhrif framkvæmdarinnar á fugla- og dýralíf við Hörgárósa.

Vistgerðir og fuglalíf

Í deiliskipulagi er framkvæmdasvæðinu lýst sem grónu og að mestum hluta þýft, með ræktuð tún að hluta, þ.m.t. framræst votlendi. Svæðið er með aflíðandi halla niður að malarströnd.

Í 2. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir að til að stuðla að vernd líffræðilegrar fjölbreytni skuli stefnt að því að viðhalda fjölbreytni vistgerða innan náttúrulegra útbreiðslusvæða þeirra með þeirri tegundafjölbreytni og þeim vistfræðilegu ferlum sem einkenna hverja vistgerð og tryggja ákjósanlega verndarstöðu einstakra vistgerða.

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands (<http://vistgerdakort.ni.is/>) er að finna aðrar vistgerðir innan skipulagssvæðisins, m.a. vistgerðin starungsmýravist, starungsflóavist, víðikjarrvist og runnamýravist á láglandi sem eru með mjög hátt og hátt verndargildi og eru á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Starungsflóavist er til að mynda mjög fágæt vistgerð sem einungis finnst á fáum stöðum á landinu.

---

³ Umhverfisstofnun 2024: [Vöktunaráætlanir og skipulagning vöktunar](#).

Í vistgerðunum getur verið ríkt fuglalíf og er algengt að varpfuglategundirnar; lóupræll (*Calidris alpina*), spói (*Numenius phaeopus*), hrossagaukur (*Gallinago gallinago*), jaðrakan (*Limosa limosa*) og stelkur (*Tringa totanus*) nýti slíkar vistgerðir til varps.

Umhverfisstofnun bendir á að lóupræll, spói, heiðlóa, jaðrakan og stelkur eru ábyrgðartegundir Íslands.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að þetta komi fram hvaða leiðir verði farnar til að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum á ofangreindar vistgerðir og búsvæði fuglanna. Telur stofnunin að áhrifin geta verið óveruleg til neikvæð. Áhrifin geti rýrt verndargildi umhverfisþátta og séu í ósamræmi við alþjóðasamninga um verndun vistgerða og fuglalífs.

Efnistaka

Gera má því ráð fyrir framkvæmdir þarfnist jarðvegsskipta á 1- 2 m dýpi eða um 7.000-8.000m³. Í deiliskipulagi kemur fram að gert sé ráð fyrir talsverðri landmótun á svæðinu og að umfram jarðvegsefni verði nýtt til landmótunar innan svæðisins, t.d. í jarðvegsmanir við Bakkaveg, eða við frágang efnisnáma í nágrenninu sem eru fullnýttar. Gert er ráð fyrir að efnistaka verði úr nálægum námum með leyfi. Umhverfisstofnun telur að landmótun þar sem jarðvegsmanir verði byggðar upp sé til þess fallnar að hafa áhrif á landslag og ásýnd svæðisins.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun telur að það skorti upplýsingar um áhrif ofangreindar framkvæmdar á þá gæðapætti vatns sem skilgreindir hafa verið fyrir grunnvatn og strandsjó.

Þá telur Umhverfisstofnun telur óljóst vera hve mikil lyktarmengun muni fylgja vinnslunni og hve langt áhrifa hennar muni gæta út fyrir framkvæmdarsvæðið. Þá vanti umfjöllun um áhrif framkvæmdarinnar á vistgerðir og fuglalíf.

Virðingarfyllt

Kristín Björk Birgisdóttir,
sérfræðingur

Sverrir Aðalsteinn Jónsson,
teymisstjóri